

۹۱ / ۹ / ۱۲

جلسه ۳۲

حقیقت و مجاز

یکشنبه

سال سوم

دوم: صحت سلب

مقدمه : مراحل قابل تصور در قضیه «زید قائم»

مرحله ۱ تصور مستقل ← لفظ زید + لفظ قائم + معنای زید + معنای قائم

تشکیل دو قضیه :

مرحله ۲ ۱. قضیه ذهنیه ← حمل معنای قائم بر معنای زید

۲. قضیه لفظیه ← حمل لفظ قائم بر لفظ زید

مرحله ۳ نسبت را تصدیق کرده و حکم به صحت حمل می کنیم

مرحله ۴ این نسبت مطابق با واقع است یا مطابق با واقع نیست (صدق و کذب)

صدق و کذب

اذعان به نسبت

حمل

تصور موضوع و محمول

ادامه مقدمه

آنچه در این مقام **مراد** است ← **مرحله سوم** (حکم به صحت حمل) است

مرحله دوّم (اصل حمل) نمی تواند علامت حقیقت باشد
چرا که : «انسان بقر» حمل است و به هیچ عنوان علامت حقیقت هم نیست

چند نکته :

نکته اول

مراد از «سلب» ← «عدم الحمل» نیست
 مراد از «عدم صحت» ← حکم به فساد است

پس:

صحت حمل و عدم صحت سلب ← علامت حقیقت
 صحت سلب و عدم صحت حمل ← علامت مجاز
 «صحت عدم حمل» ← اصلا محل بررسی نیست

چند نکته :

نکته دوم
(۱)

در کلمات اصولیون :

«صحت سلب» ← همان «عدم صحت حمل» دانسته شده

«صحت حمل» ← همان «عدم صحت سلب» دانسته شده

نتیجه کلام اصولیون :

یک علامت حقیقت داریم ← صحت حمل

یک علامت مجاز ← صحت سلب

چند نکته :

در حالیکه : ۴ علامت داریم!

نکته دوم
(۲)

علامت های چهارگانه

علامت حقیقت	صحت حمل	۱
علامت حقیقت	عدم صحت سلب	۲
علامت مجاز	صحت سلب	۳
علامت مجاز	عدم صحت حمل	۴

چند نکته :

نکته سوم

مرحوم میرزای رشتی ← بر طبق احتمالی که داده اند، منکر حمل اولی ذاتی شده اند
مرحوم اصفهانی ← آن را مطرح کرده و از آن پاسخ داده است

۹۱ / ۹ / ۱۲

جلسه ۳۲

حقیقت و مجاز

شنبه

سال سوم

بررسی اقسام هشت گانه قضیه

حمل موجبہ اولی ذاتی

قسم اول

کلام مرحوم آخوند

عدم صحت لفظ از یک معنی و صحت حمل بر معنی اگر به **حمل اولی** باشند،
علامت آن است که لفظ در آن معنی، حقیقت است

ملاک در حمل اولی، **اتحاد مفهومی** است

قسم اول

حمل مجبه اولی ذاتی

اشکال مرحوم خویی

حمل ذاتی ← کاشف اتحاد معنی موضوع و معنی محمول
آنچه به عنوان لفظ واقع می شود از مقام حمل خارج است

پس در حمل انسان بر حیوان ناطق :
آنچه می فهمیم : اتحاد معنای انسان و معنای حیوان ناطق است
آنچه نمی فهمیم : لفظ مورد نظر در این معنی حقیقت است یا مجاز؟

قسم اول

حمل موجبہ اولی ذاتی

کلام مرحوم اصفهانی

حمل بما هو حمل اگر اولی است ← اتحاد دو معنی در ذات و حقیقت
 حمل بما هو حمل اگر شایع است ← اتحاد دو معنی را در وجود و مصداق

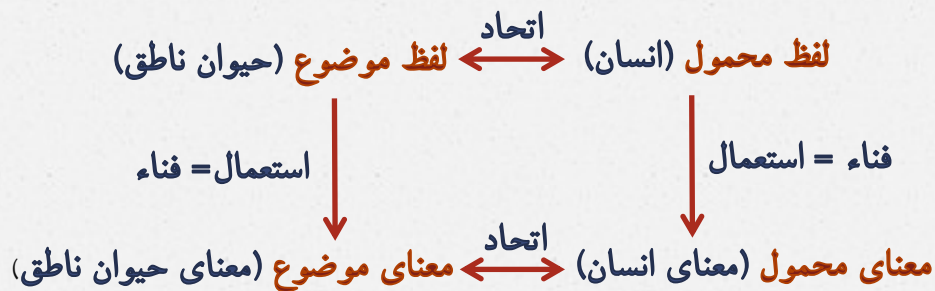
استعمال لفظ در این معنی، اعم از حقیقت و مجاز است!
 صحت حمل زمانی علامت حقیقت است که یقین داشته باشیم قرینه ای در کار نیست

قسم اول

حمل موجبہ اولی ذاتی

ما می گوئیم (۱)

کلام مرحوم اصفهانی به نوعی پاسخ به اشکال مرحوم خوبی است

تلاش ما این است که بگوئیم «معنای موضوع» معنای «لفظ محمول» است
 در حالی که : صحت حمل \leftarrow تنها متکفل «اتحاد دو معنی» است.

قسم اول

حمل موجبہ اولی ذاتی

ما می گوئیم (۲)

تقریر «علامیت» توسط مرحوم اصفهانی:

اتحاد دو معنی + احراز استعمال لفظ محمول در معنای حقیقی

صحت جواب مرحوم اصفهانی

اگرچه این جواب به نوعی خروج از فرضی است که مرحوم آخوند مطرح کرده اند.
چراکه: مرحوم آخوند «احراز عدم قرینه» را مورد اشاره قرار نداده بود

قسم اول

حمل موجب اولی ذاتی

اشکال سیدنا الاستاذ

حمل اولی :

۱. قسم اول : حمل لفظ بر عین مفهوم ← انسان بشر است
۲. قسم دوم : حمل معرف بر معرف ← انسان حیوان ناطق است

در نوع دوم ← اتحاد مفهومی ندارند

گرچه معرف و معرف هم ماهیت هستند ولی مفهوم واحد ندارند
چراکه: انسان برای ماهیت مجمله و حیوان ناطق برای همین ماهیت به قید تفصیل وضع شده

حمل موجبہ اولی ذاتی

قسم اول

همه مفاهیم بسیط هستند

نکته ۱

و لذا «حیوان ناطق» ترکیب دو مفهوم بسیط است و نه یک مفهوم مرکب

حیوان و ناطق ← اجزاء ماهیت انسان و نه اجزاء مفهوم

نکته ۲

۱. گاهی ما بازاء = مرکب است:

مانند «انسان»

حیوان و ناطق ← اجزاء ماهیت انسان و نه اجزاء مفهوم

ما بازاء مفهوم بسیط،

دو گونه است:

نکته ۳